

Green Deal van Koppert Cress met de Rijksoverheid

Ondergetekenden:

1. De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, ieder handelend als bestuursorgaan, tezamen hierna te noemen: Rijksoverheid;
2. Koppert Cress B.V., vertegenwoordigd door dhr. Ing R.J.P. Baan.

Hierna tezamen ook genoemd: Partijen;

Hebben gezamenlijk de volgende algemene zaken vastgesteld:

Het kabinet beoogt een Green Deal met de samenleving, die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en die lonend is voor overheid en maatschappij.

Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.

1. Partijen zien publiekprivate samenwerking als de beste manier om verduurzaming van onze economie te versnellen en hier ook economisch van te profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
2. Bij de Green Deal gaat het om concrete duurzame initiatieven, waarbij barrières verdwijnen, innovaties ontwikkeld, gefinancierd en toegepast worden en duurzame kansen worden benut. In de praktijk loopt de maatschappij tegen belemmeringen aan die in de weg staan aan initiatieven die leiden tot een verdere verduurzaming.
3. In de Green Deal willen partijen concrete afspraken maken die deze belemmeringen wegnemen, zodat de initiatieven die anders moeilijk van de grond komen ruim baan krijgen. Initiatieven kunnen betrekking hebben op (decentrale opwekking van) energie, energiebesparing, schaarse grondstoffen, water en mobiliteit. Deze initiatieven kunnen vervolgens ook als voorbeeldfunctie dienen voor andere partijen en daarmee de totale markt in beweging zetten.
4. De voor de Green Deal geïnventariseerde projecten van initiatiefnemers zijn door het wegnemen van de beschreven belemmeringen potentieel succesvol, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. De resultaten van een Green Deal kunnen daarna toepasselijk zijn op andere, vergelijkbare projecten, waardoor de reikwijdte van de Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de rijksoverheid tegenover staat.
5. De glastuinbouwsector heeft als ambitie klimaatneutrale teelt in nieuwe kassen vanaf 2020. Kas als Energiebron is het innovatie- en actieprogramma van het Productschap Tuinbouw, LTO Glaskracht Nederland en het Ministerie van EL&I voor het bereiken van een krachtige klimaatneutrale glastuinbouw. Binnen het programma wordt aantoonbaar succesvol gewerkt aan ondernemerschap, het bereiken van duurzaamheidsdoelen en innovatieve oplossingen. Middels de green deals wordt met koplopers gewerkt aan het oplossen van knelpunten en het pakken van kansen en wordt innovatie en ontwikkeling in de glastuinbouw gestimuleerd.

Hebben gezamenlijk de volgende specifieke zaken vastgesteld:

Het programma Kas als Energiebron stimuleert de ontwikkeling van de opslag van warmte en koude in de bodem (WKO). Met WKO, ook bodemenergiesystemen genoemd, kan het seizoensmatige verschil tussen het aanbod en de vraag van energie worden overbrugd. Binnen de huidige regelgeving en het ontwerpbesluit Bodemenergiesystemen is voor het tijdelijk opslaan van warm water in aquifers in de ondergrond tot ca 500 m diep de maximale temperatuur vooralsnog bepaald op 25°C. Gewenst is een hogere temperatuur en een verruiming van de energiebalans. Daarmee worden bodemenergie systemen (WKO) energetisch en financieel efficiënter en ontstaan er betere mogelijkheden om zonne-energie in de bodem op te slaan. Tevens biedt tijdelijke warmteopslag met hogere temperatuur en verruimde energiebalans mogelijkheden voor het verbeteren van de efficiency van (rest)warmteprojecten en aardwarmte projecten.

De Green Deal tussen beschreven partijen bestaat uit de volgende afspraken:

Praktijkpilot hogere temperatuuropslag Koppert Cress

Green Deal initiatief

Koppert Cress wil via Warmte Koude Opslag haar bedrijf op een duurzame manier verwarmen. Warmte wordt gewonnen uit de kas en uit de ledbelichting. Deze warmte wordt in de zomerperiode geoogst en opgeslagen in de warmte bronnen. In de winter worden de warmte bronnen leeg getrokken om de kas, de verwerkingsruimte en het nieuwe kantoor gebouw te verwarmen. Daarnaast is er een koppeling met naastgelegen vrije bouwkavels, zodat deze in de winterperiode tevens voorzien kunnen worden van duurzame warmte. Koppert Cress heeft totaal 4 warme bronnen en 4 koude bronnen. Dit levert een totale besparing op van 1.6 mln. m³ aardgas equivalent. De geoogste warmte wordt in de huidige situatie teruggekoeld naar 25°C, voordat deze opgeslagen wordt in de bodem. Bij gebruik moet de warmte terug opgewaardeerd worden naar 40°C om een op een de verschillende complexen te verwarmen. Dit kost extra energie. Als de warmte op hoge temperatuur opgeslagen kan worden zou dit een totale besparing van 1.8 mln. m³ aardgas equivalent opleveren. Koppert Cress zal actief kennis en ervaring delen die met het project wordt opgedaan.

Tegenprestatie Rijksoverheid

In het ontwerp-besluit Bodemenergiesystemen heeft de Rijksoverheid op basis van adviezen van de Taskforce WKO en de Technische Commissie Bodem en expertmeetings van KWR-Deltares gekozen voor een maximale opslagtemperatuur van 25°C. Het voorzorgbeginsel speelde hierbij een belangrijke rol, want over de gevolgen van de temperatuur voor de bodem is nog niet alles bekend. In opdracht van de overheid (project Meer met bodemenergie) loopt er op dit moment praktijkonderzoek waarin de eerste resultaten een indicatie geven dat het waarschijnlijk mogelijk is een retourtemperatuur van 300C te hanteren. In september komen de definitieve onderzoeksresultaten beschikbaar. Wanneer de resultaten dit bevestigen, beziet de Rijksoverheid om een hogere retourtemperatuur van 300C in de vaststelling van het Besluit bodemenergiesystemen op te nemen.

De Rijksoverheid faciliteert bij het tot stand komen van een proefvergunning van provincie Zuid-Holland voor een praktijkpilot met hogere temperatuuropslag met 40°C door Koppert Cress. De Rijksoverheid spant zich in voor een adequate monitoring van het project.

Voor het ontwikkelen, monitoren en evalueren van de resultaten van de verschillende praktijkpilots met hogere temperatuuropslag (HTO, hoger dan 300C), met als doel duidelijkheid te krijgen of nog hogere temperaturen en een verruimde energiebalans toelaatbaar zijn in de bodem en aan welke criteria vervolgpiloten dan moeten voldoen, ondersteunt de Rijksoverheid de voortzetting van het onderzoeksproject Meer met bodemenergie. Een groot aantal deelnemers uit bedrijfsleven, kennisinstututen en overheid hebben dit project gefinancierd. Een vervolg wordt door de Rijksoverheid van harte ondersteund teneinde lopende en voorgenomen onderzoeken op het gebied van bodemenergie te coördineren.

De bijbehorende klankbordgroep van de deelnemende partijen kan zorgdragen voor afstemming, sturing en advisering voor doorvertaling naar beleid. Op basis van de resultaten en de adviezen kan de Rijksoverheid nieuwe inzichten verankeren in regelgeving. De NVOE is bereid gevonden bij voortzetting de coördinatie op zich te nemen. Binnenkort peilt de Rijksoverheid bij de betrokken partijen welke financiële en personele inbreng mogelijk is.

Slotbepalingen

Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en geldt voor de periode 2011 tot 2015. Alle in deze Green Deal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen. Partijen komen overeen dat de Green Deal afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn. Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, waardoor andere partijen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals zodat navolging van deze Deals kan worden bevorderd.

Getekend te 's-Gravenhage op

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie
Drs. M.J.M. Verhagen

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu
J.J. Atsma

Namens Koppert Cress
ing. R.J.P. Baan, Directeur/eigenaar

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

KOPPERT CRESS
Architecture Aromatique